

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: حسین شهبابی راد، ۱۴۰۱

بررسی موانع و شرایط قاعده اقدام و نقش آن در رفع مسئولیت مدنی

هرگاه شخصی علیه خویش اقدام کرده، یا سبب ضمان خویش را فراهم می‌آورد یا وقوع خسارت را می‌پذیرد، از

مطالبه تمام یا قسمتی از خسارات محروم می‌گردد. مبنای این عدم استحقاق در حقوق اسلام و ایران، قاعده اقدام

است. بررسی قواعد فقهی، با توجه به بهره‌گیری قانونگذار کشور ما از فقه اسلام از اهمیت خاصی برخوردار بوده، میتوان زمینه افزایش استناد به قواعد فقهی را فراهم آورد. البته، بعضی از بزرگان، "اقدام" را قاعده نمی‌دانند بلکه "نظریه فقهی" میدانند. قاعده اقدام از جمله قواعدی است که در اکثر بحثهای فقهی حقوقی، کاربرد دارد. یکی از مهمترین دستورات اسلامی که از پشتوانهی خرد جمعی و عقلانی نیز برخوردار است و نقش

مهمی در حراست و حفاظت از حقوق مادی و مالی افراد دارد این است که برای حرمت شکنان و ناقضان حقوق

مالی افراد، ضمان و مسئولیت مدنی را در نظر گرفته است به این معنی که اگر فرد یا افرادی بدون رضایت مالک،

در مال او تصرف نموده و بدین وسیله به او خسارت وارد نماید، موظف است خسارت وارده را به هر طریق ممکن جبران نماید. به رغم اینکه جبران خسارت وارده از سوی عامل زیان، امر انکار ناپذیر است، اما در فقه و

حقوق به مواردی بر میخوریم که عامل زیان با وجود اینکه به مالک ضرر رسانده است اما نسبت به او هیچ گونه

ضمان و مسئولیتی ندارد. هنگامی که به ریشه یابی این مسئله می‌پردازیم، می‌بینیم که فقها علل متعددی را برای

آن بیان نموده‌اند که یکی از علت‌های آن قاعده اقدام است. بر اساس قاعده اقدام، هرگاه مالک به طور آگاهانه بر

ضرر خویش اقدام نماید، عامل زیان نسبت به ضرر وارده ضمان و مسئولیتی ندارد.

کلیدواژه‌ها: کلیدواژه‌ها: موانع و شرایط، قاعده اقدام، رفع مسئولیت مدنی.

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۶۲۴۵۴۱۶۷-۱۴۰۱۱۴۰۳۱۶۴۱۱۴۰۹۳۲۰۳۱۶۴۱۱۴۰

تاریخ دفاع: ۱۴۰۱/۱۲/۱۰

رشته‌ی تحصیلی: حقوق خصوصی
دانشکده: علوم انسانی
استاد راهنما: دکتر سیدجواد خاتمی سبزواری

M.A. Thesis:

Examining the obstacles and conditions of the rule of action and its role in eliminating civil liability

Whenever a person acts against himself, or provides the cause of his guarantee or accepts the occurrence of damage, he is deprived of claiming all or part of the damages. The basis of this lack of entitlement in Islamic and Iranian law is the rule of action. Considering the use of Islamic jurisprudence by the legislator of our country, the examination of jurisprudence rules is of particular importance, it is possible to provide the basis for increasing the reference to jurisprudence rules. Of course, some elders do not consider "action" as a rule, but as a "jurisprudential theory". The rule of action is one of the rules that is used in most jurisprudential-legal discussions. One of the most important Islamic commandments, which is supported by collective and rational wisdom and plays an important role in protecting and protecting the material and financial rights of individuals, is that it has considered civil responsibility and guarantee for those who violate the sanctity and violate the financial rights of individuals. This means that if a person or persons take possession of his property without the consent of the owner and thereby cause damage to him, he is obliged to compensate the damage in any possible way. Despite the fact that compensation for the damage caused by the cause of the loss is undeniable, but in jurisprudence and law, we come across cases where the cause of the loss has caused damage to the owner, but does not have any guarantee or responsibility towards him. When we look at the root of this problem, we see that the jurists have stated several reasons for it, one of which is the rule of action. According to the rule of action, if the owner consciously takes action against his own loss, the cause of the loss has no guarantee or responsibility for the loss.